

Zakład našeho žiwjenja

Žadyn druhí zakład njemóže
nichtsó položic chiba tón,
kiž je položeny, kotryž je Jezus
Chrystus.
(1. Kor. 3,11)

Hdyž so nowe domske twari, ma so najwjetša kedžbnosć zložic na fundament. Wón ma njesć cytu céžu noweho twarjenja. W nim su zaměstnjene roty a wšelake techniske připrawy. Hdyž so něšto wopak zatwari, hodži so škoda jenož sčezka naprawić. Fundament postaji tež zakładnu formu a wulkosć domskeho. Wjetše změny njesu hižo móžne. Tohodla nałožuje dobry twarc wjele kedžbnosće zakładej noweho domskeho.

Pawoł přirunuje cyrkej z domskim. Wón widži sebje jako twarca, kotryž je položil zakład za wosady, kotrež je založil. Druzy njech twarja dale jako Boži pomocnicy. Kóždy njech při tym nałožuje w zamotwitosći před Bohom te dary, kotrež je wot Boha dóstał. Fundament wosadneho a cyrkwinskeho twarjenja je za njeho jasny: Žadyn druhí zakład njemóže nichtsó položic chiba tón, kiž je položeny, kotryž je Jezus Chrystus. Jenož na tutón zakład móžemy tež my so zložic, hdyž maja so wosady pola nas natwarić. Chrystus je žiwy byl w lubosći k blišemu, wón je so sam poŕny dowěry woprowať za hrěchi swěta, wón je w nadžiji na dopjelnjenje Božeho kralestwa žiwy byl. Nětko je wón žiwy pola Boha Wótca a knježi z nim na potajne wašnje nad swětom a nad našim žiwjenjom.

Wšitke pospyty, cyrkej tež na druhim zakładze twarić, su zwřěšćili. Wšelacy rozswětlerjo su chcyli cyrkej změnić na moraliski wustaw abo na šulu za dorosćenych. Cyrkwje so wuprózdnicu, dokelž njenamachy wosadni hižo chlěb žiwjenja. W času nacionalsocializma spytachu wšelacy fararjo, wosady nawjedować na bazy germanskich wuznaćow a politiskich parolow. Woni su zwřěšćili, najpozdzišo w léce 1945. Zakład cyrkwy je a wostanje Jezus Chrystus. Tež džensa so tu a tam měni, zo njesmě cyrkej tajka dogmatiska być a by so měla radšo wotewrić tamnym naboži-

Pohlad do Michalskeje cyrkwy w Budyšinje před létom 1945. Džensa sklíci nutřkowne wuhotowanje dospoŕnje hinaši napohlad. Wonkownosće so z časom měnjeja, ale zakład cyrkwy, Jezus Chrystus, wostawa tón samsny do wěčnosće.

Foto: archiv

nam a modernym nahladam. Prawje je, zo móžemy we wulkej swobodze druhim měnjenjam napřeco stupić, wšitko pruwować a to dobre wobchować. Ale na zakładze njemóžemy nič změnić, dokelž je wot Boha sameho kładženy.

Tež za naše wosobinske žiwjenje trjebamy duchowny zakład. Jako wosadni smy džěl Božeho twarjenja a tohodla njemóže naš zakład žadyn druhí być hač tón, kotryž je položeny. Wěra, lubosć a nadžija maja być fundament našeho žiwjenja. W nuzy a ćerpjenju, we wšitkich wotewřených prašenjach našeho žiwjenja, w dobrych a zlych časach smějmy twarić na Božu lubosć, kotraž je zjewjena w Jezusu.

Kak derje to je, być zloženy na wěčny

fundament a nic wotwisny być wot chablatych nahladow a wot najnowšeje mody. Tole dawa nam wěstosć a zdobom wobodu. Kelko wšelakich systemow a wučbow su dyrbjeli ludžo w zańdžených sto létach znjesć: kejžorstwo, Weimarski čas, nacionalsocializm, socializm, wične hospodarstwo. Nimale cyte žiwjenje je so w poslednich létadžesatkach změniło. Kónc njeje wotwidžeć. Dale a spěšnišo měnjeja so technika a towaršnosć, zjawna moralka a čłowjeske hódnoty. Zakład cyrkwy wostanje wobstajny. Tohodla přetrage tón wšitke časy a změny derje, kiž twari na žiweho Boha, kotryž je w Jezusu dobry a dosahacy fundament za naše žiwjenje položil.

Jan Malink

Bitwa wódneju mužow

We Wownjowje, tam, hdžež so džensa rěča zawěra wupřestrěwa, služeše něhdy pola bura Rohača wódny muž jako wotročk. Za swoje džěto nježadaše sej mzdu, chcyše jenož, zo by bur jemu po sydom lětach služby tesak kupił. Běše dobry džětačer, susodza a towaršojo běchu z nim jara spokojom. Jónu zaworachu na polu blisko Sprjewje hnój. To wusyšachu, zo so w rěce z blachami placa, a pohonč wuhlada w Sprjewi wódneho muža z tykancowym blachom skakać.

„Daj mi tež tykanc“, zawoła pohonč. Lědma zo bě próstwu wuprajij, wusuny so jemu z wody krasny tykanc a cynowy karan z piwom. Při tym pak słyšeše surowy hlós: „Jěs a pij, ale cyły dyrbi wostać!“

Pohonč njewědžeše, što by činił, a njechaše jěsć. To bě jemu wódny muž-wotročk pomocny, wukładajo jemu: „Jěsć dyrbiš, ale wukrawać a kromu cyłu wostajić; tež pic dyrbiš, ale karanoweho wěka njesměš so ani raz dótknyć.“

Wotročk wuwjerći z trubkowym šparakom (wódny muž-wotročk rady kurješe) džěrku we wěku karana a přetykny trosku ze šcerišćowjeje słomki. Tak bu pohončej pomhane, tykanc zjědzeny a piwo porjadnje wupite. Wjesoły woraše pohonč dale.

Wódny muž, molowany wot Měrćina Nowaka-Njechorńskeho

Sprjewiny wódny muž wšak běše chětro rozhněwany a swarješe: „To je tebe tamny nawučić.“

Sydom lětkow běše so minyło, a wódny muž-wotročk žadaše sej mzdu, nowy tesak. Jako bě jón dóstał, rjekny swojemu hospodarjej: „Tam w Sprjewi bydlí mój njeprěcel, budu z nim wo borlo wojavać. Tuž hladajće do kótlíša: Jeli so čerwjene pruhi pokazaja, budže ze mnu zlé; budza-li bęte pruhi, dobywam ja.“

Chwatajcy so wotsali, a hlej, jako hospodar k hlubiny přinđže, šumješe woda a bęte pruhi stupachu na powjerch. Wódny muž-njeprěcel bě přehrať a wódny muž-wotročk bu knjez w Sprjewi.

Podata
Gabriela Gruhlowa

Wuhódanje: W hódančku ze zašeho čisła chowachu so započatki štyrjoch džěcacych spěwčkow: „Stup dale“, „Ja mam knje“, „Čah tón stona“ a „IAU“.

Wosadne popołdne we Wuježku

Po tym, zo je so Serbski superintendent Albert 1. apryla na wuměnk podať, je so prawidłowne wotměće wosadnych popołdnjow přetorhnyło. Mamy nadźiju, zo budu so tute po wobsadženju Serbskeje superintendentury znowa zarjadować. Čim bóle ma so připóznać swójska próca Bukečanskich wosadnych, po svojich móžnosćach podobne zarjadowanja wotměwać.

Tak zeńdžechu so tući sobotu, 27. julija, we Wuježku pod Čornobohom na idylisce ležacej Krygarjec ležownosći. Na wozjewjenje w Pomhaj Bóh běchu přeprašenje tež někotři ze zdalenišich kónčin sčehowali. Zajimawy přednošk wo žiwjenju a woporniwym skutkowanju wučerja, hudźbnika a komponista Bjarnata Krawca poskići bratr Arnd Zoba z Bukec. Zložowaše so při tym wosebje na knihu „Žiwjenje je

džěto, wotpočink je mrěće“. Wědžeše pak tež někotre zajimawe dopomnjenki swójeho nana dodać, kiž je ke Krawcej wěste zwiski za čas swójeho wučerjenja w zamjenznych Warnočich měł. Hódne wobohaćenje k temu běchu hudźbne wujimki z drje najstawnišeje Krawcoweje twórby „Missa solemnis“. Wulki džak přednošowarjej, zo je přitomnym tuteho zaslužneho muža serbskich stawiznow znowa do pomjatka zwołať.

W sčěhowacej bjesadze wobžarowaše so mjez druhim wochudnjenje serbskeje rěče w našich medijach dla woteznaca ratarskich wobrotow. Tamniši čerstwy hórski powětr drje sobu wuskutkowa, zo so po tym hišće mnoho serbskich spěwow w přijomnym chlódku rjaneho Krygarjec

Serbska zhromadnosć knježeše na wosadnym popołdnu we Wuježku. Foto: T. Malinkowa

domu zajese. Cyłeje hosćićelskej swójbje wutrobne „Zaplać Bóh“ za wuběrne pohosćenje a wšu prócu, kiž zmóžni tute hodžinki rjaneje zhromadnosće.

Arnošt Grofa

Z Hornjowujězdžanskeje wosady

Ze stawiznow wěmy, zo je Hornjowujězdžanska wosada něhdy serbska była. Kake pak je tam ze serbskosću džensa? Na kolesowarskej wuprawje, kotruž přewjedžechu katolsky Serbja susodneje Chrósćanskeje wosady njedawno w awgusće do třoch wjeskow Zejicy, Časocy a Wučkecy, kotrychž ewangelsky wobydlerjo do Wuježda kemši chodža, něšto wo tym zhoniču. Ewangelski Serbow wokoło Wujězda drje wjace njenamakaš. Ewangelsky křesćenjo su Němcy. Mjenowane tři wjeski tworja hladajo na svojich serbskich woby-

derjow južnu kromu katolskeje wosady w Chrósćicach.

Zhromadnje dožiwichmy - katolsky a ewangelsky, Serbja a Němcy - na poslednej staciji mjenowaneje wuprawy rjany, dostojny ekumeniski nyšpor. Přičina za to bě znawaposwěćenje swjateho křiža, pochadžaceho z lěta 1914. Chrósćanskich wosadnych a jich fararja Clemensa Hrehorja powitachu we Wučkecach Wujězdžanscy a Zemichanscy ewangelscy a katolsky pozawnišca a farar Andreas Blumenstein. W swojim rozpominanju pokaza fa-

rar Blumenstein na to, zo wopomina ewangelska cyrkej runje na wonej njedźeli „israelsku njedźelu“, zo pak hrózbne podawki a krejpeleće w Israelu kónca nimaja. Čim bóle chcemy so my, Serbja a Němcy wobju konfesijow, prócować wo měr a mjezsobne zrozumjenje. Starši wjesnjani, kotryž běše na kóncu wójny jako přesydlenec ze Šleskeje do Wučkec přišoť, rozprawješe z hnujacymi słowami, kak su so němcy přesydlenecy tehdy w nimale dospotnje serbskich Wučkecach přecelnje wot serbskich wobydlerjow přiwalili. Dwurěčny nyšpor zakónči so z modlitwu wo zhromadnosć wšitkich wěriwych.

Irena Šerakowa

K 400. posmjertninam Caspara Peucera (1525–1602)

25. septembra je tomu 400 lět, zo je syn města Budyšina Caspar Peucer zemrěl. Džens je wón lědma hišće znaty, w swojim času pak měješe jeho mjeno europski wuznam. To njezaležeše jenož na tym, zo bě Peucer přichodny syn Wittenbergskeho reformatora a humanista Philippa Melanchthona, z kotrehož najmlódšej dźowku Magdalenu bě so 1550 woženil, ale tež na jeho wusahowacej wučenosći. Wjacore razy bě wón dekan tehdy sławneje Wittenbergskeje uniwersity. Jeho spisy a jeho skutki wupokazaja jeho jako wulce kubtaneho pisarja swětowych stawiznow, lěkarja, matematika, astronoma a humanista.

Spušćomnu biografiju Peucera do džensnišeho nimamy. Što můžemy wo nim rjec? Peucer narodži so 6. januara 1525 jako syn rjemjeslnika Gregora w Budyšinje. Móžno, zo bě jeho mać Ottilie Serbowka. W slědženjach namakaja so přeco zaso pokazki, zo je Peucer přez to snano serbskeho pochada a serbskeje řeče mócný byl. Znajmjeńša haješe mnohostronske zwiski k słowjanskim humanistam, kiž zdžela tež na Wittenbergskej uniwersice pod Melanchthonom studowachu. Po wopyće šule w Budyšinje a laćonskeje šule w šleskim Goldbergu dósta so Peucer přez doporučenje swjeho wučerja do kruha wokoło Melanchthona. Hižo w starobje 15 lět, štož tehdy njebě žana rědkosć, bu Peucer na Wittenbergskej uniwersice imatrikulowany, wopyta čitanja Melanchthona a bu samo přiwzaty do jeho domu. Swojemu ródnemu městu wosta hluboko zwjazany. Wjacore razy sej do Budyšina dojezdže, zo by přiwuznych wopytał, 1559 jeho samo Melanchthon přewodžeše.

Zdaše so, zo ma Peucer nahtu a trajnu karieru před sobu: Hižo z 20 lětami bu doktor filozofije. Dla njeměrow Schmalkaldenskeje wójny džěše do Frankfurta n. W. studować medicinu. Ale hižo lěto pozdžišo wučese we Wittenbergu matematiku a dvě lěće pozdžišo nastupi naslědnistwo Aurifabera. 1553 dowěri so jemu katedra za wyšu matematiku. Runočasnje studowaše medicinu, měješe medicinske čitanja a praktikowaše jako lěkar. 1560 sta so tež z doktorom mediciny a přiwza so do senata, w kotrymž bě w sčehowacych lětach wósom króć z dekanom.

Jeho najslawniši spis je bjezdweľa pokročowanje jednoho z najwuznamnišich spisow jeho přichodneho nana, kotryž po jeho smjerći dale wjedžeše: „Chronicon Carionis“, jedna z najwaznišich knihow swětoweho stawiznopisa w zažnym nowowěku. Stawizny tehdy njemějachu ničo zhromadneho z našim džensnišim zrozumjenjom stawiznow. W „Chronicon Carionis“ wopisuje so Bože skutkowanje w swětowych wěkach. Tajke předstajenje služeše moraliskemu žiwjenju, přetož w zrozumjenju humanistow běchu stawizny „wuwučo-

wanski mišter za žiwjenje“. Tehdy powšitkownje plaćiwý swětowy čas 6 000 lět – ličba zložowaše so na wuprajenje Elije – bě Melanchthon rozdželił do třoch swětowych wěkow: do časa pustoty, časa zakonja a časa Messiasa. Přeni zwjazk, kotryž wobsahowaše čas hač do knjejstwa kejžora Awgustusa, wozjewi so hišće za čas žiwjenja Melanchthona 1558, dvě lěće pozdžišo wu-

Foto: SKA

dže druhi zwjazk, wopřijacy čas hač ke kejžorej Korli Wulkemu. Třeći zwjazk, wobdžělany nětko wot Peucera, předstaji čas hač do přitomnosće a wuda so 1565. Mjeztym bě tute stawizniske pojednanje rozrostło na pieć zwjazkow. Wone wuńdže se wšelakich nowočisćach a nowonakładach.

Z lětom 1574 poča so hwězda wučenca Peucera hašeć. 1. apryla bu na přikaz sakskeho kurwjercha zajaty a najprjedy w Rochlitzu, potom w Lipsku na 12 lět do jastwa tyknjeny. Započa so čas njesměrnych tradanjow, zwjazanych z dušinymi a čělnymi bolosćemi. Z jeho „Historia carcerum et liberationis divinae“ (Stawizny jatby a bójskeho wuswobodženja) njezhonimy jenož, zo zapisowaše sej Peucer tehdy noticy do Lutheroweho katechizma, wužiwojo čornidło z praženeho chléba a piwa a zhotowjejo sej pisanske pjera z křidłow, kotrež běchu myslene za wotmjěćenje pawčinow, ale tež přičinu jeho zajeća: „Der Churfuerst zu Sachsen ... ließ mir anzeigen / daß ich mich zu erinnern wueßte / wie mir fuer der zeit befohlen worden / mich aller Theologischen Haendel zu endthalten / das ich auch zugesagt hette: Solches hette ich nicht gethan / sondern mich noch ferner unterstanden / neue (neue) Sacramentirische lehren / in diesen Landen zu praticiren / mit anderen zu conspiriren, andere innerhalb / und ausserhalb landts zuverhetzen / solche lehr einzuschieben.“ Za tym njechowa so ničo druhe hač wobwinowanje konspiratiwneho „kryptokalwinizma“ (kryptos = grjeksce: šamaťje, tajnje, potaj-

kim: tajni kalwinisća).

Stušeše k wosudej reformacije, zo njedowjedže jenož k džělenju wot romskeje cyrkwe, ale tež k wjacorym reformatoriskim hibanjam: k šwicarskej reformaciji, kalwinizmej a Wittenbergskeju lutherstwu. Ščěpjenje reformacije měješe nimo politiskich předewšěm teologiske přičiny, kiž tčachu wosebje w rozdžělnych nahladach w prašenju Božeho wotkazanja, to rěka w prašenju, kak ma sej čłowjek předstajić přitomosć Jezusa Chrystusa w chlébje a winje při Božim wotkazanju. Mjeztym zo rěčeše Luther wo wšopřitomosći, wułożowachu Šwicarjo přitomosć Chrystusa jenož symbolisce. Melanchthon zabra w tutym prašenju srjedźne stejišćo. Drje wučese tež wón woprawdžitu přitomosć Chrystusa w Božim wotkazanju, kak pak měješe so tuta bliže wułożowac, tole wostaji wotewrjene. Tuta wotewrjenosć njekorjenješe jenož w Melanchthonowym přeswědčenju, zo njezamóže čłowjeski duch so zadobyć do najhlubšeho mysterija Božeho byća, ale tež w jeho pospyće, z tutej wotewrjenosću zdžeržeć jednotu křesćanstwa. Ale hižo za čas jeho žiwjenja běchu po Lutherowej smjerći 1546 přeco zaso tajne a zjawne tukanja slyšeć, zo je Melanchthon w prašenju Božeho wotkazanja hinašeho mjenje hač Luther a z tym wjele bliže Šwicarjam.

Tute teologiske rozestajenja so najpozdžišo wot lěta 1569 politisce přiwótrichu. Na Wittenbergskej uniwersice drje postajichu přiwisnicy Melanchthona mjenje, sakski kurwjerch a jeho mandželska Anna z Danskeje pak měještaj so krucě po lutherskim wukładowanju. Politiske postupowanje bu razniše, jako so kurwjerch 1572 wot kalwinistiskeje Kurpfalcy wotwobroci. Štož sčehowaše, bě kampanja z dwórskich intrigow a zapřisahanjow, kiž k tomu wjedžeču, Peucera wotkryć jako organizatorisku hłowu kryptokalwinizma.

Peucerowy wosud bě zawěrnó tragiski. Wumjetowanje kryptokalwinizma móže so wšelako hódnoćić, wěste pak je, zo je Peucer wostał swěrný přiwisnik Melanchthona: Hižo tutón bě přeswědčeny, zo su w rozestajenjach strowy rozum, zwólniwosć k rozmołwje („smy rodženi k mjezsobnej rozmołwje“) a pytanje za měrliwym dojednanjom kmańše hač wotmjezowanje, přesčěhanje a zapřisahanje. Zo móžeše so tute nastajenje Melanchthona w dobrej paćenow wěry jenož sčězka přesadzić, bu ze zahubu za jeho přichodneho syna. Po čězkih tradanjach a wysokich pjenježnych stratach přežiwi na přikaz druheje mandželskeje sakskeho kurwjercha Agnes Hedwig 1586 z jatby pušćeny Caspar Peucer swoje poslednje žiwjenske lěta w Dessauje, hdžež 25. septembra 1602 zemrěl.

dr. Günter Frank

Dom Melanchthona Bretten
Swobodna uniwersita Berlin

„Pod bohatej wěžu“

Runje běch swoje knihi, w bibliotece wu-požčene, wučitał. Nětk chabtach: Pojědu traš hnydom po nowe do bliskeho města, do swojeho? Derje, zo běch hišće chěťř do listoweho kašćika pohlada! Tam tčeše wulka wobalka z knihu, tehorunja z „mojeho“ města, ale z tamneho, mjeztym tysacletneho. Z Budyšina běchu mi najnowšu serbsku čitanku pósłali, wot wuhotowarki do spodobneju módro-žoľteju Budyskeju barbow zawobalenu. „Pod bohatej wěžu“ wona rěka a chce swědčić z prozu a basnistwom wo přichilnosći a swěrje (módra barba!) nas Serbow napřečo Budyšinej.

Wšitcy awtorojo su w 19. a 20. lětstotku žiwili byli a mjeztym zemřeli hač na šesćoch, kotrychž tuž rady do mlódeje gardy liču, byrnjež tež hižo mjez jedynaštyrceći a štyriašesćdziesiąt lětami byli.

Hdyž čitach hnydom na spočatku „Přibóh Flinc“ z pjera Korle Awgusta Jenča, wona tu zas bě, ta stara želniwosć, kotrejž džens nostalgija rěkamy, a dopomnich so na naše skladnostne šulerske wulěty překi přez přirodu hač k rozbuchnjenemu awto-drohowemu mostej. So wě, zo njesmě w tajkim rjedže tež Ota Wićaz pobrachować. Móht sej myslić, zo budže so jeho „Hejkajta jehla“ mlódsjemu čitarkej tola někak džiw-na zdać. Kusk nuzy tež mějach, so přez

Jana Radyserba-Wjelowe „Wěšćenja“ čitać. Prawje wšak wón ma, hdyž twjerdzi, zo „Swět budže dale mudriši a dale bóle čertowski“. A smějkotać so mi chcyše, hdyž čitach wěšćenje: „Či komunisci zechcu wšak wšo kubło dželić na jenak.“ Njeběchu džě dopóznali, zo čłowjeska nahrab-

nosć a chcyćiwosć přećiwu temu stej. Dže-li wo wopisowanje Budyskeho měšćanskeho žiwjenja, dyrbju wuznać, zo je za mnje Mikławš Andricki njeprějchény mišter, bohužel přezaha dokonjany. Byrnjež tež Marja Młynkowa runja Andrickemu „Sobotu w Budyšinje“ wopisowała, je mjez woběmaj dobomaj hoberski rozdžěl. Haj, cyble a morchej a to a tež tamne sy wšak w NDR-skim času na wikach dóstał a najěsć sy so tež do syteje wole móht. Tola kak by Brězanec Marka džensniši džěń woči wuwalała, by-li wot Bohateje wěže hač na Hłowne torhošćo dundała! Na 143. stronje zhoniš, šťó je knize ze swojey basnju kmótrři a takrjec mjeno spožčił. A stronu dale je wón „W mojim měsće“. Potajkim tež w mojim, a tuž sym to z wosebitym lóštom a zajimom čitał a so naposledk prašał: Hdže ha bě ta „Mazana fala“ była?

Škoda, nětk sym tule radženu čitanku tak ruče wučitał, wy pak činiće to kusk pomašo!

Hinc Šoľta

Sedzał sym nad Budyšinom ...

Sedzał sym nad Budyšinom, Sprjewja bajki šumješe. Wječor tajnje z chłódnym sćinom wěťřik horje njeseše.

Hižo domčiki w módrym kurje doła běchu w drěmanju, ale přeco hišće murje starych wěžow swěćachu,

palachu so z ćopłym złotom před jasnym njebjom bozowym, hasnychu a stachu potom so z sćinorysom čornojtym.

A něhdže w zahrodkach, tam džěćo spěwaše sej cuni spěw – wječor běše, dobre lěćo, a rjenje běše wšo kaž džiw ...

Kito Lorenc

Baseń je wuwzata z nowjeje knihi „Pod Bohatej wěžu“.

Z Budyšina do Budyšina – nowa kniha nic jenož za Budyšanow

Přede mnu leži wulki reprezentatiwny zwjazk „Von Budissin nach Bautzen“, titul, kiž so čezko do serbsčiny přeložić hodži. Skladnostnje 1000-lětneho jubileja města Budyšina je Měšćanski archiw Budyšin knihu w nakładnistwje Lusatia wudał. W njej je zjednocene 23 přinoškow wot 24 awtorow k najwšelakorišim temam. Jako spomóżne wopokaza so rozrjadowanje pojednanjow do šesć wulkich wobsahowych wobłukow: zastup, nastaće a wustawa, cyrkej a nabožina, hospodarstwo a towaršnosć, zdžělowanje a kultura, justica a wójsko. Wone su spinka za jednotliwe přinoški a podpěruja systematski natwar knihi. W dodawku namaka čitar přidatne wužitne informacije kaž časowu tabulku, městny a wosobowy register a pokazki na awtorow, mjez kotrymiž su wjacori Serbj.

Kniha nochce być chronika, kaž wyši měšćanosta w předsłowje wuzběhne. Šťož so na přěni pohlad zda być kompromis, wopokaza pak so při čitanju jako prawy rozsud. Čitar móže woměrje wuběrać, šťó jako přěnje čita, šťó potom a šťó docyła nic, dokelž so w temje wuznaje abo dokelž

jeho njezajimuje. Wěšte wospjetowanje faktow při tym bjeze wšeho znjese. Za čitarja Pomhaj Bóh je zawěsće zajimawe, kak so serbska tematika w knize wotblyšćuje, wšako su po wuńdženju wěšte kritiske hłosy slyšeć byli. Tu móžu wotewrjenje prajić, zo je so zapřijeće serbskich stawiznow jara derje poradžilo. Zředka hdy so stanje, zo so kaž tule serbski a němski swět mjenje bóle přezcytnje zhromadnje předstajitej, njech je awtor serbski abo němski. Wo Budyšinje jako politiskim a kulturnym centrumje Serbow

pisa hnydom w zawodnym kapitlu wobšěrnje Dietrich Scholze. Tola tež w specifikim temam wěnowanych přinoškach so wuraznje na serbski podžěl pokazuje. Wot nich móžu jenož někotre nalčić. Hinc Šewc wěnuje so pochadej mjenow Budyšin/Budissin a Ortenburg. Karlheinz Blaschke pisa wo nastaću Budyšina a wo jeho cyrkwjach w srjedžowěku. Katolskej cyrkwi po reformaciji wěnuje so Siegfried Seifert a

stawiznam ewangeliskeje cyrkweje Jan Malink. Tež w kapitlu wo šulstwje a kulturje je serbski podžěl wuraznje zapřijaty. Grit Richter-Laugwitz rysuje wuwice šulstwa, Ophelia Rehor tworjace wuměstwo, Jan Rawp a Gerhard Nobel pisataj wo hudźbje a Michał Lorenc wo džiwadle.

Zo je kniha hódny dar, na tym ma tež wuwáženy wonkowy napohlad swój podžěl. Wona je optisce derje rjadowana, z wjele čornoběhymi a barbnymi wobrazami wuhotowana, krute wobalenje, škitna wobalka a čitanskej bančikaj zložuja so na Budyskej barbje módre a žoľte. Je widžeć, zo je sej wuwianje edicije wot wšitkich wobdžělenych wulke napinanje žadało, ale přeco je so zadaniła.

Marka Maćijowa

Towzynt lět Budyšyn 1933

Kak stare jo to mě Budyšyn? Wěšće wjele starše nježli Budyšyn ako město. Abo stej mě a město bylejš pšecej identiskej? Korjenje laže južo we tak pomjenjonej „Łužyskej kulturje“ a samo pšed njeju.

Ale njok se dłuško waziš wo terminy: Swoju towzyntlětnu eksistencu su Budyšynarje swěšili předny raz w lěše 1933 – a my z nimi.

My – to su styrjo Gołynkojske młodostne, kotarež njeju kšěli k swětkam zasej do Błotow cołnowat jěš. Ně, jim jo se kšěło něčo nowego, něčo sensacionalnego wizeš a dolabowaš.

Toš jo se derje trjefiło, až som dostał z Gorneje Łužyce pšepšosenje do Budyšyna. Jo-li se njemolim, jo był wotposłař dr. Jan Cyž, kenž jo Nowakojc adresu měł, dokulaž naš nan jo wot njogo južo lěta dłuško kupował wšykne dolnoserbske publikacije z teje serije „Dom a swět“. Možno pak teke jo, až Měrćin Nowak, znaty molař a publicist, jo mě kazał do serbskeje metropole, dokulaž won jo na swojich „dundanjach“ po Dolnej Łužycy južo žedne raze k nam woglědał a tak mě derje znał.

Tak młogi staršy abo stary cytař bužo groniš: To lěto 1933 mě wjelgin smjerzi, wo tom njok nic słyšaš. We retrospektiwje maš pšawje, luby pšijašel: Na 30.1. lěta 1933 bu ten bruny diktator pomjenjowany za nimskego kanclera; z tym jo se wjelika tragedija zachopiła.

My smy na našom gymnaziju až do końca lěta 1932 we „stašanowěže“ žywe politiske diskusije měli mjazy sobu z rozdžělonymi „rolami“ – jaden jo powědał za SPD, drugi za Centrum (katolickow), tšěši za konserwatiwow (Stahlhelm atd.), stwory za KPD (komunistow), pěty za NSDAP (nacistow) atd. Z togo wiziš, až gymnaziasty njeju byli politiske zaspaińce, ale derje šulowane na tom polu; my smy se pšiwucyli k wšakim „partajam“ a jich programam. Ale z lětom 1933 jo był końc z takimi diskusijami, dokulaž partaje buchu zakazane abo su se sami rozpušćili pod represalijami nowogo kněžarstwa.

Slědne wolby do nimskego sejma su byli hyšći na 5.3.1933 z takim rezultatom: SPD 120 zaposańcow, KPD 81, Centrum 73, NSDAP 288, konserwatiwe 53. Pod końc lěta 1933 jo jano hyšći NSDAP aktualna była; tak razantnje jo była likwidacija nimskeje demokratije.

Njok zamjelcaš, až naš tencas rowno 60-lětny nan, ako jo něčo zawusłyšał wo tom planowanym swětkownem wu-

Tšo Gołynkojske młodostne na jubileumje w Budyšynje w lěše 1933. Ten stwory, Herbert Nowak, jo fotografował.

Sceny ze swěžeńskego šěga 1933: wobraz z dawnych stawiznow Łužyce, Slěpjańska delegacija a kolasarske towaristwo

Fota: H. Nowak

lěše, jo mě wotražował sobu jěš. Ale co plaše nanowe słowa za sedymnasćolětnego syna!!

Naša Gołynkojska kupka, na swětkownicu 1933 po kolašu jěduca do niži 100 km zdalonego Budyšyna, njejo kšěła tam korjenje fašizma pšeslěziš, ale jo pytała rozwjaselenje. Potakem rědnje wupyšnyony Budyšyn jo nas wabił ze swojeju wšakorakeju serbskeju folkloru; fašistiske symbole, kotarež smy drje teke wypytyli, smy měli za podlańske a pšechodne. We tom pak smy se krađu zjebali: Južo někotare mjasece pozdžej jo Hitler pokazował swoju groznu grimasu. Z wjelgin chwattym tempom jo won z namocu rozšyrjał swoju fatalnu totalnu ideologiju.

Ale slědk do Budyšyna. Som ten žeń wjele fotografował; ale žinsajšna kwalita jo lěpša nježli tencajšna! Nejwětšje pšechwatanje njejo za mnjo byta bogatosć na serbskich ludowych drastwach, ale ten „cepelin“, kotaryž jo lětał nad našymi głowami. Take něčo njejsom hyšći wizeł we prowincielnem Chošebuzu! Som narski, lěc bužo se taka sensacija we lěše 2002 wospjetowaš ...

Tegdy smy hyšći znali na wšyknych wusokich swěženjach ten „tšěši“ swěžeń. Tak dłuško smy wostali gošći sławneje serbskeje metropole; ale žo smy na noc podlěžli, som dawno wotzabył.

A kak smy woblacone byli? Wšykne styrjo jednak we tak pomjenjonych knickerbockerach – rozmějo se, ažo jeanse njejsmy hyšći znali. Ale kaž žinsa jeanse su tencas knickerbockery teke z USA pšišli; potakem njejo se wjele změniło na swěše ...

Swěžeńske grona njeju nas zajimawali, skerje Budyšyńske rědnolinki. Ale we tom nastupanju njejo za nas nic „wotkapnuło“.

Facit: K swětkam lěta 1933 – akle wjele lět pozdžej smy zgonili, až toš ten termin jo był wjelika historiska zmolka – jo se slědny raz pokazala zazdašim njemolona bogata serbska folkloru; južo krotki cas potom su nacisty wobzamknuli, kšocěń po kšoceni toš tu jim cuzu słowjańsku kupu na swojom teritoriju wukorjenjowaš.

Zasej doma cytam we Pratyji na lěto 1933 na 37. boku: „Take swěženje maju swoj wużytk za našu narodnosć, pšeto z tym zgonje we nimskich a dalšnych stronach, až my Serby hyšći smy žywe, a wuznaju, až to wšake pisanje woterych łopjenow pšěsiwo Serbam jo lutne łdganje.“

Herbert Nowak

Wuradźowanje Serbskeho wosadneho zwjazka

Farar Jan Malink, kiž ma wokomiknje nadawki Serbskeho superintendenta wukonjeć, bě dnja 9. awgusta na zhromadźiznu Serbskeho wosadneho zwjazka na Michałsku faru do Budyšina přeprósyl. Přitomni běchu sydomnaćo z džewjeć serbskich wosadow a cyrkwinski hamtski rada knjz Thomas Schlichting.

Wuradźowaše so wo namjeće noweho serbskeho cyrkwinskeho zakonja, kiž bě krajnocyrkwinski zarjad w Drježdźanach wudźełať a kónc julija Serbskemu wosadnemu zwjazkej připósłať. Hižo lětsa w aprylu bě Serbski wosadny zwjazk swój namjet za změny w nětčišim serbskim zakonju do Drježdźan posrědkowať. Nětko předležacy Drježdźanski naćisk wobkedźbuje namjety Serbow, w někotrych dypkach pak so rozeznawa. Tak so namjetuje přeměnić Serbski

wosadny zwjazk na „Sorbische Sondertretung“, gremij, kiž měł so přez wólby wot wšitkich ewangelskich Serbow wuzwolić. Wólby by dyrbať přewjesć wokrjesny cyrkwinski zarjad w Budyšinje. Dale je předwidžane zastojnstwo Serbskeho superintendenta změnić na farske městno, kotrež nosy titul „Serbski superintendent“.

Přitomni so dojednachu, zo ma Serbski wosadny zwjazk wostać, kajkiž je: gremij, kiž so zestaja z delegowaných zastupjerjow wšitkich serbskich wosadow. Dale měł wodźacy duchowny ewangelskich Serbow nic jenož nosyć titul „Serbski superintendent“, ale tež měć zastojnstwo a kompetency rjadneho superintendenta, wusměřene na serbske naležnosće. Jako nowe měła so do zakonja zapisać zamołwitosć krajnjeje cyrkwe za škit a spěchowanje serbskeho ewan-

gelskeho žiwjenja. Tež na serbske wosady cyrkwe šleskeje Hornjeje Łužicy ma so dźiwać.

Serbski wosadny zwjazk wuzwoli šesć wosobow, kiž maja w nadawku zwjazka w přichodze z cyrkwiskim wjednistwom w naležnosći serbskeho zakonja jednać. Su to farar Jan Malink, Marka Maćijowa, Manfred Hermaš, Handrij Sembdner, synodala Handrij Wirth a Měrcin Wirth.

Po předstawach krajnocyrkwinskeho zarjada měł so nowy serbski zakon na lětušej nazymskej synodze wobzamknyć.

Farar Malink informowaše na zhromadźiznje tež wo dalšich zarjadowanjach ewangelskich Serbow. Tak započa lětsa skupina šesć džěć ze serbskej paćerskej wučbu.

Měrcin Wirth

Jednanja z Drježdźanami pokročuja

Na 13. awgust běše postajena rozmołwa mjez Serbskim wosadnym zwjazkom a krajnocyrkwiskim zarjadom w Drježdźanach dla serbskeho cyrkwinskeho zakonja, tola wulkeje wody w Drježdźanach dla so termin krótkodobnje wotpraji. Nowe zetkanje so postaji poměrnje krótkodobnje na srjedu, 21. awgusta. Wšityc šesćo, kiž běchu so na njedawnej zhromadźiznje Serbskeho wosadneho zwjazka za jednanja w Drježdźanach wuzwolili, zmóžnichu swoje wobdźelenje. Jědžechmy spěšnje a bjez zadźěwkow přez centrum města na Lukašowu dróhu. Tu a tam widžachmy hišće pěskowe měchi a začuwachmy hišće trochu bahnoty powětr. Hewak běše město znajmjeńša podtlu wulkich dróhow derje zrumowane. Při hłownym dwórnišću kopješe so wuwale-

ny asfalt.

Jednanja wotběžachu we wěcownej atmosferje. Cyrkwinski zarjad běše zastupjeny přez biskopa Kreša, prezidenta Hoffmanna a wyšeju krajnocyrkwinskeju radu Bretschneidera a Zweynerta. Dleši čas wěnowaše so přichodej Serbskeho wosadneho zwjazka. Ze serbskeje strony so wobkrući, zo trjebamy zastupnistwo za wšitke wosady ze serbskim podžělom. Njeje tež móžno wólby přewjesć, na kotrychž bychu so wšityc ewangelscy Serbjaj wobdźělili. Lěpje je wuzwolenje serbskich zastupjerjow do wosadneho zwjazka přez cyrkwinske předstejićerstwa. W tutym dypku docpěchu so wěste postupy. Poměrnje spěšnje akceptowachu so serbske namjety nastupajo nadawki Serbskeho wosadneho

zwjazka kaž tež zapisanje zasady, zo škit a spěchuje krajna cyrkej ewangelskich Serbow. Skónčnje džěše hišće wo status přichodneho Serbskeho superintendenta. Serbskej stronje džěše wo to, zapisać jeho wodźacu rólu mjez serbskimi duchownymi, kotrychž drje tuchwilu nimamy, ale na kotrychž so nadźijamy. Tute prašenje so njeje móħlo dorozrisać.

Jako rezultat Drježdźanskich jednanjow so postaji, zo předžěla krajnocyrkwinski zarjad swój naćisk za nowy serbski zakon a zo jón Serbskemu wosadnemu zwjazkej k dalšemu wuradźowanju připósće. Wotpohladane je, zo předleži w oktobrje zhromadny naćisk, kotryž ma so w nowembrje krajnej synodze k wuradźowanju a wobzamknenju předpožić. **Jan Malink**

Wo serbskich problemach w Pólskej a Čěskej

Nowostki zaštych měsacow w ewangelskich Serbach zbudźichu zajim tež w susodnym słowjanskim wukraju. Pólska a čěska nowina njedawno dosć wobšěrnje wo tym rozprawještej.

Pod napismom „Łużycki superintendent czy pełnomocnik?“ wozjewi online-nowina Ewangelik Dolnośląski w swojim wudaću z 28.4.2002 nimale dospołny přeložk dweju přinoškow z pjera Měrcina Wirtha, kotrež běštej w lětušim měrcowskim čisle Pomhaj Bóh wotčišćanej. W nimaj rozprawja so wo zeńdženjomaj Serbskeho wosadneho zwjazka lětsa w januarje a februarje a rozložo so stejišćo ewangelskich Serbow w prašenju naslědnistwa Serbskeho superintendenta. Wozjewjenje nastawkow w pólsčinje je wobstarat knjz prof. dr. Krzysztof R. Mazurski z Wrocławja.

Česko - lužický věstník

Ročnik XII
Číslo 5 / květen 2002

Wo problematice naslědnistwa Serbskeho superintendenta piša tohorunja farar n. w. Miroslav Hloušek w swojim nastawku „Ewangelici v Lužici“, kiž wozjewi Česko-lužický věstník w mejskim čisle. Rozložoju tuchwilnu situaciju wón sudži: „Nětko so čaka, što budže dale, kak ěi móćni rozsudža. Je móžno, zo wuńdže to hubjenje, podobnje kaž ze serbskimi šulemi ...“ Farar Hloušek pokaza tež na serbske cyrkwinske žiwjenje w Delnjeje Łužicy a na rozdžělně položenje Serbow w třoch krajnych cyrkwach.

Pólskim a čěskim přećelam Serbow słuša džak, zo scěhujaj wosud ewangelskich Serbow a zo rozšěrjaj informacije wo jich položenju a tuchwilnych problemach w susodnymaj słowjanskimaj krajomaj. **T.M.**

Ewangelik Dolnośląski

Nr 18(201)/2002

28.04.2002

on-line

Jens Buliš ordinowany a zapokazany

Wot 1. awgusta je dotalny Budyski wikar Jens Buliš z fararjom w sotrowskimaj wasadomaj Póckowy a Smělna pola Biskopic. Sobotu, 24. awgusta, bu na swjedženskich wječornych kemšach w Póckowskim Božim domje wot Budyskeho superintendenta Reinharda Pappaia ordinowany a jako farar wobeju wasadow zapokazany. W serbskej rěči požohnowaštaj młodeho duchowneho fararjeja Andreas Blumenstein z Hornjeho Wujězda a Jan Malink z Budyšina. Z wulkej kedźbnosću scěhowachu kemšerjo w poňnje wobsadźenej cyrkwi hłuboko zapožožene přédowanje fararja Buliša, w kotrymž rozloží, zo chowa so drohotny pokład Božeje wěrnosće w hlinjanych sudobjach našeje čłowjeskeje njedospołnosće. Z Božim wotkazanjom zakónčichu so kemše, na kotrychž bě so tež něhdže dwaceći fararjow wobdźělilo a kotrež bě wasadny chór ze swojim spěwanjom wobohaćil.

W scěhowacej postrownej hodźinje na farskej zahrodze wupraji so młodemu fararjej wjele dobrych přecow do jeho přenjeho zastojnstwa. Postrow w mjenje Serbow přédnjese farar Malink. Wón přepoda fararjej Bulišej wjacore serbske knihi z pjera fararja Awgusta Sykory, kotryž bě hač do lěta 1899 w Smělnej skutkował a tam z poslednim serbskim duchownym był. Farar Malink wupraji nadźiju, zo budže farar Buliš kaž něhdy farar Sykora tež z tuteje mjez-

tym přeněmčeneje wasady za Serbow skutkować móć.

30lětny Jens Buliš pochadza z Taucha pola Lipska. W Lipsku a Kielu je hač do lěta 1997 studował teologiju. Po tym dźělta-

W mjenje Serbow wupřa farar Malink fararjeja Bulišej Bože požohnowanje do noweho zastojnstwa. Foto: T. Malinkowa

še na Instituce za cyrkwinske stawizny Lipsčanskeje uniwersity a napisa disertaciju wo ewangelskich časopisach w NDR. Zwěsćo, zo ma po maćernej stronje serbske swójbne korjenje (maćerny nan pochadžeše z Bukec), započna na Lipsčanskim Institutě za sorabistiku serbsce wuknyć. Na jeho nastork woswjeći so w léće 1998 jubilej Serbskeho přédarskeho towarstwa Sorabija w Lipsku. Samsne lěto sta so z čonom Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Mjez tym je hižo na wšelake wašnje do serbskeho dźěla zapřimnył: jako wudawa-

ćel Ochranowskich hesłow, jako přédnošowar na zhromadźiznje SET a jako awtor přinoškow w Pomhaj Bóh, w Rozhledze a Lětopisu. Zo by zwisk ze serbskim žiwjenjom skrućil, je na swoju próstwu w léće 2000 dóstał wikarske městno w Budyšinje a je so sem přesydlil. Z wikarom bě w Pětrskej wasadze a w Strowotnej studni, připódlu pak je na Ludowej uniwersiće dale serbsce wuknył a pola Serbskeho superintendenta Alberta trochu hospitował. Z nim je jězdził na wasadne popołdnja do wšelakich wasadow a je takle spróćniwe serbske dźěło zeznał. Lětsa w juniju je poslednje teologiske pruwowanja zložil.

Zo by swoje dotalne serbske dźěło dale wjesć a zeslynić móht, je wikar Buliš saksku krajnu cyrkej prosyl wo farske městno w dwurěčnej wasadze. Ze samsnej próstwu je so lětsa w aprylu Serbski wasadny zwjazk pisomnje na krajnocyrkwinski zarjad do Drježdžan wobročila. Tónle list je hač do džzensnišeho wostał bjez wotmołwy. Je jara wobžarowac, zo so njedźiwajo na teje próstwje fararjeja Bulišej njeje zmóžniło skutkowanje w dwurěčnej kónčinje. Nadźijamy pak so, zo móže tež z Póckowow, hdžež ma swoje hamtske sydło, serbske dźěło podpěrować.

Fararjeja Bulišej a jeho młodej swójbje přejemy: Daj Bóh zbožo do noweho zastojnstwa! **T.M.**

Louise Theresia Peter †

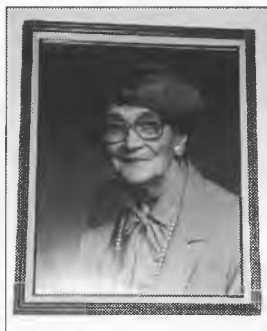
Zapozdźena je z Texasa do Łužicy dóšla powěsć wo smjerći wnučki znateho fararja Jana Kiliana. Louise Theresia Peter zemřeloni přeni džeń hód we wysokej starobje 102 lět, třoch měsacow a jednoho dnja. Štož je lédma člowjekej date, bě jej spožčne: Wona je žiwa byla w třoch lětstotkach!

Louise T. Peter narodži so 24. septembra 1899 we wsy Winchester njedaloko Serbina. Sem bě so Kilianowa džowka Terezija 1876 wudała na zamóžiteho młynka Alberta Petera. Z mandželstwa bě wušło dwanaće džěćí, pjeć hólcow a sydom holcow. Louise bě najmłódsza z nich a napasledk wšěch přežiwi. Po swojej maćeri rěkaše z druhim předmjenom Theresia.

Louise T. Peter wosta njewudata. Přenje lětdžesatki bě žiwa w ródnej wsy, potom džěltaše 17 lět w Houstonje. 1950 přesydlil so do Wichita Falls, hdžež bydleše jeje sotra Wilhelmine. W susodstwje sotry kupisej ležownosć, na kotrejšej se počasu z wulkej lubosću stwori na park podobnu zahrodu. Byrnjež zamóžita byla, wjedžeše w matym domčku skromno žiwjenje. Popušćo-

waceje strowoty dla dyrbeše so 1987 přesydlil do starownje a 1992 do hladarnje we Wichita Falls, hdžež 25. decembra 2001 zemřel. 27. decembra bu pochowana w swojej ródnej wsy Winchester poboku swojemu staršemu do Peterec swójbneho rowa.

W lutherskej cyrkwi a mjez Serbami w Texasu bě Louise T. Peter znata wosobina, a to nic jenož swojeho stawneho džěda dla. Sama woprowaše wjele časa, mocow a zamóženja za cyrkwinske a serbske naležnosće. Najbóle wo tym swědčitej twarjenji, kiž nastašej z jeje wulkomyslnych pjenježnych darow: „Louise T. Peter Center“ – wulke moderne kubłanišćo w lutherskej uniwersiće Concordia w texaskej stolicy Austinje – a „Peter Building“ – hłowne twarjenje

serbskeho muzeja w Serbinje. Hišće w smjerći wopokaza so darniwa, postajajo jeje wopomnjeću wěnowane pjenježne dary za lutherskej wasadze we Winchesteru a Wichita Falls, kotrymajž bě lětdžesatki přislušała, kaž tež za serbske towarstwo w Serbinje.

Swojeho džěda Jana Kiliana Louise T. Peter njeje wosobinsce zeznała, wón bě pjatnaće lět do jeje naroda zemřel. Při wšem čuješe so jemu zwjazana a poda so w léće 1982 – w starobje 82 lět! – pod tehdyšimi njelochkimi wobstejnoscemi za čas NDR ze skupinu texaskich Serbow na wopyt do Łužicy. Hnuta a, kaž sama wuzna, tež sylzy ronjo wopyta Bukeycy a Kotecy, hdžež bě džěd něhdy skutkował. Zo bychu rěč swojich přjedownikow slyšeli, poby skupina w Husce na serbskich kemšach. Farar Lazar tehdy wo tym w Pomhaj Bóh rozprawješe: „Mje pohnu, kak so naši hosćo z dalokeho kraja zwjeselichu, jónu móć přebywać w starej domiznje wótcow ...“

Serbske towarstwo w Texasu pisa w nekrologu, zo žaruje wo swoju „matriarchku“. Tež we Łužicy spominamy z česćownosću na Louisu T. Peter, kiž je w duchu swojeho džěda Jana Kiliana spěchowata naležnosć, zo kotrejšej bě wón něhdy wojował: luthersku wěru a serbsku narodnosć. **T.M.**

Powěšće

St. Louis. Ameriski lutherski wědomostny časopis „Concordia Historical Institute Quarterly“ wozjewi w swojim wudaću z lětušeho nalěća 15stronski přinošk wo Maće Kosyku. W nim rysuje so pochad Delnjoserba Mata Kosyka, jeho skutkowanje jako farar wšelakich ewangelskich wosadow w USA, jeho serbske basnistwo a priwatne žiwjenje. Wobohačeny je nastawk z portretom Kosyka, z někotrymi fotami z jeho ródneje wsy Wjerbno a z wjacorymi jeho basnjemi w jendźelskim přeložku. Awtor nastawka je dr. David Zersen, něhdyši prezident university Concordia w texaskim Austinje. Wěnowany je přinošk klětušim 150. narodninam Mata Kosyka.

Farar n. w. Christoph Frommhagen z mandźelskej na wopyće we Łužicy Foto: T.M.

Budyšin. Kónc julija přebywaše farar n. w. Christoph Frommhagen z Warderseea w Schleswigsko-Holsteinskej z mandźelskej a dalšej přiwuznej wjacore dny we Łužicy. Wopytachu wsy, w kotrychž běštaj předchadnikaj fararja Frommhagena něhdy jako serbskaj duchownaj skutkowało: džěd Matej Handrik, farar w Slepom, a pradźěd Herman Mrózak, farar w Radšowje a w Budestecach. Na džěda so farar Frommhagen hišće žiwje dopomina, mjez druhim na wopyty w Slepom a na to, kak bě Matej Handrik swojich wnučkow nawučić serbske hrónčka a spěwčki. Na iniciatiwu fararja Frommhagena bě so loni nazymu w Slepom postajil pomnik za Mateja Handrika.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow

Wudawačej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Cornobohska/Czornebohstr. 12, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11)

Čiś: Čiśćernja DELANY tzwr w Njeswačidle
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza měsačnje. Spěchuje so wot Zatožby za serbski lud. Lětny abonement płaći 8 €.

Drježdźany. Sakska krajna cyrkej je w lěću 22 młodych teologow, wosom žonow a 14 mužů, přistajila do farskeje služby. Je jich nimale runje telko kaž loni. Klětu budže drje mjenje nowopřistajenjow, dokelž je so ličba farskich městnow w sakskej krajnej cyrkwi pomjeńšila.

Budyšin. Nowe šulske lěto zahaji so za šulerjow Serbskeje zakładneje a srjedźneje šule dnja 1. awgusta z ekumeniskej dwurěčneje nutrnosću w Cyrkwi našeje lubeje knjenje. Swjatočnosť wuhotowaštaj zhromadnje z wučerkami a šulerjemi fararje Jan Malink a Wito Scapan.

Frankenthal. Z nowym šulskim lětom je so w tutej wsy pola Biskopic załožiła ewangelska zakładna šula. Sobotu, 3. awgusta, bu 15 nowačkow swjatočnje do přenjeho lětnika přiwzaty. Šula ma tuchwilu jednu rjadownju a je w nošerstwje Ewangelskeho šulskeho towarstwa w Budyskim wokřesu. Statna zakładna šula we wsy bě so přemało šulerjow dla w lěće 2000 zawrěta.

Huska. Do Husčanskeje ewangelskeje srjedźneje šule zastupi z nowym šulskim lětom 52 nowych šulerjow. Z tym ma šula, załožena w lěće 1998, nětko dohromady 260 šulerjow, kotřiž chodza do 5. hač do 9. lětnika a so wot 20 wučerjow wuwučuja.

Budyšin. Na serbskich kemšach 4. awgusta předstaji so šěsć konfirmadow, kotrymž budže farar Malink w přichodnymaj lětomaj pačersku wučbu w serbskej rěči podawać. Wšitke džěci přińdu ze serbskich swójbow w Budyšinje. Je to po wjele lětach najwjetša skupina pačerskich džěci, kotrež so w serbskej rěči na swoju konfirmaciju přihotuja. Wučba wotměwa so kóždy štwórtk popođnju na Michałskej farje.

Wojerecy. Ze swjedźenskim tydzenjom wot 19. do 23. awgusta woswjeći ewangelski gymnazij Johanneum swoje 10lětnje wobstaće. Na swjedźenskich kemšach ze Zhorjelskimaj biskopomaj Klausom Wollenweberom (ewangelski) a Rudolfom Müllerom (katolski) přepoda so gymnazij plastik Jana křćenika, kotruž bě stworił pólski wumělc Ryszard Zajac. W Johanneumje wuknje tuchwilu 443 šulerjow, 13 mjenje hač loni.

Zbožopřeća

Zapozdženu gratulaciju sćeľemy do delnjotužiskeho Smogorjowa. Tam je dnja 7. awgusta knjez Siegfried Malk woswjećił swoje 50. narodniny. Čitarjam Pomhaj Bóh je wón znaty jako rozprawjer wo delnjoserbskich cyrkwin-skich podawkach. Nimo toho podpěra z njesebičnym sobudžětom we wšelakich towarstwach šěrjenje serbskosće a cyrkwinskeho zmyslenja w Delnej Łužicy. Bóh žohnuj jeho dalši puć žiwjenja.

Dary

W Juliju je so darilo za Serbsku superintendenturu 500 €. Bóh žohnuj dar a darcelow.

Přeprašujemy

- 01.09. 14. njedźela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (farar Malink)
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)
- 08.09. 15. njedźela po swjatej Trojicy**
7.00 wotjězd Serbskeho busa w Budyšinje
10.00 serbsko-němske kemše we Wětošowje (předar Frahnow, farar n. w. Lischewsky)
- 15.09. 16. njedźela po swjatej Trojicy**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Albert)
- 28.09. sobota**
15.00 ekumeniske wosadne popođnju w Drježdźanach w Jozefowej cyrkwi (farar Malink)
- 29.09. swjedźen swj. Michała**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)
- 06.10. žnjowy džakny swjedźen**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (farar Malink)
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)

Spominamy

Před 15 lěty, dnja 27.9.1987, wotměchu so w Dešnje přenje delnjoserbske kemše nowšeho časa. Wone njesechu bohate plody: Bože služby w delnjoserbskej rěči stachu so z tradiciju, załoži so časopis Pomogaj Bog (spočatnje přiloža Pomhaj Bóh, džensa strona w Nowym Casniku), załožišće so skupina Serbska namša a Spěchowanske towarstwo za serbsku rěč w cyrkwi, přistaji so serbski předar a wudachu so serbske spisy. Njeh žohnowanje, kiž před 15 lěty z Dešnjanskich přenich kemšow wucha-džeše, dale traje za Serbow w Delnej Łužicy!